

82.3(2Pac-6x)6-5

~~8/20~~ КХ-9X

ХС(ХЭЮ)
163

ХУМНАФАСТАРНАНЪ ТҮЛГҮ

89(210с-6к)6-5

XС(Хак)
Л63

ХОЛАНАҒАСТАРНАНЪ ТҮЛГҮ

ЧОН НЫМАҒЫ

+
- 2803 -
628064 кх-ж
< +

РСФСР
Управление культуры
Ханаск. обл. и г. Абакан
СЕЛЕСТНОС
ДОМ
НАР. ДНОГО
ТВОРЧЕСТВА

**Хакасская областная
ЗИБЛИОТЕКА**

195 г.
№ _____
г. Абакан.

ХАКАСИЯДАҒЫ КНИГА ИЗДАТЕЛЬСТВОЗЫ
АБАКАН—1957

Хоостары Р. АНАНЬИННИ

ЛИСИЦА И КОЛОНКИ

Хакасская народная сказка

Редактор *А. Г. Кызласова*

Художественный редактор *А. П. Масленников.*

Технический редактор *Л. Ф. Ильина.*

Корректор *М. И. Табастаева.*

Подписано к печати 13 июля 1957 г. Формат бумаги 60×84¹/₁₆. Печ. л. 0,75.
Уч.-изд. л. 0,27. Тираж 2000 экз. Заказ 786. Цена 80 коп

Типография из-ва „Советская Хакасия“, г. Абакан.

Пір пөзік ағас пазында палалығ ікі
Холанағас чуртаптырлар. Оларнынъ па-
лаларын чылнынъ Түлгүчек апарыбыс-
чанъ полтыр. Ағас хырина киліп, сүме-
ліг Түлгү тапсапча:

— Эй, Холанағастар, мин сірерзер
килдім! Хая, пірее паланъарны пеер тү-
зірінъердек!

— Чох, піс саға палабысты пирбес-
піс,— тісчелер Холанағастар.

— Пирбессер бе? Көрербіс адыр

пирбезінъерні. Пирбезенъер дее аларбын!—тіпче Тұлгүчек.

— Албин за, хайди аларзынъ?—піс пөзік чуртапчабыс, піске чит полбасынъ.

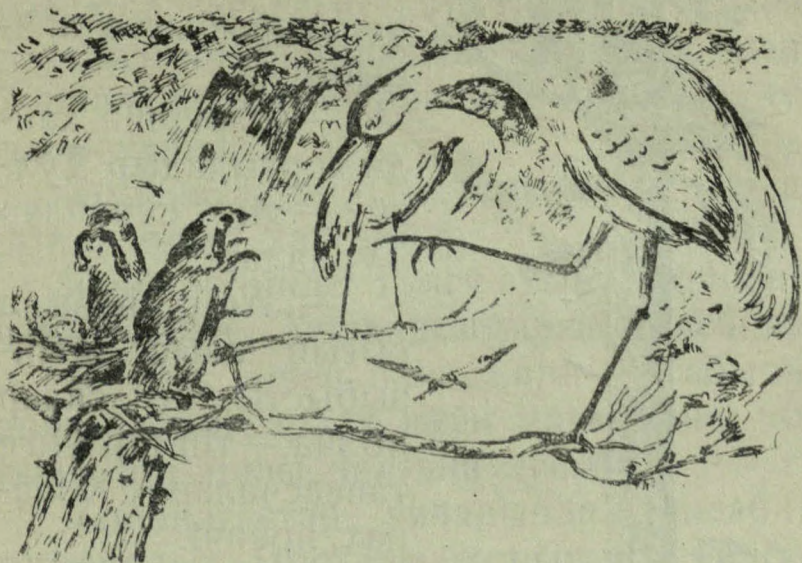
— Хайди читпеченъ?—тидір көйтік Тұлгүчек.—Мыннанъ түрілібіссем, түбен чылтыстарда полам; харылыбыссам, хазынъ пазында полам. Анда паланъарданъ полар, позынъарны даа чіп салам.

Тұлгүчектің іди тееніненъ хорығып, Холанағастар, аязалар даа, пір палаларын тасты пирділер. Тұлгүчек, аны артына, ағас аразына ойлабысхан. Холанағастар, тізенъ, палачахтарын аяп, ылғазып, сыхтазып одырлар.

Ікінчі күнінде Тұлгүчек, „чылығ көрген чирде, чылан ибіріледір“ тееннінъ пірсі, пазох чиде түскен.

— Хая, пазох пірее паланъар тастанъар пеер! Тастабазанъарох түрілібіссем, түбен чылтыстарда полам; харылыбыссам, хазынъ пазында полам!—тіпче.

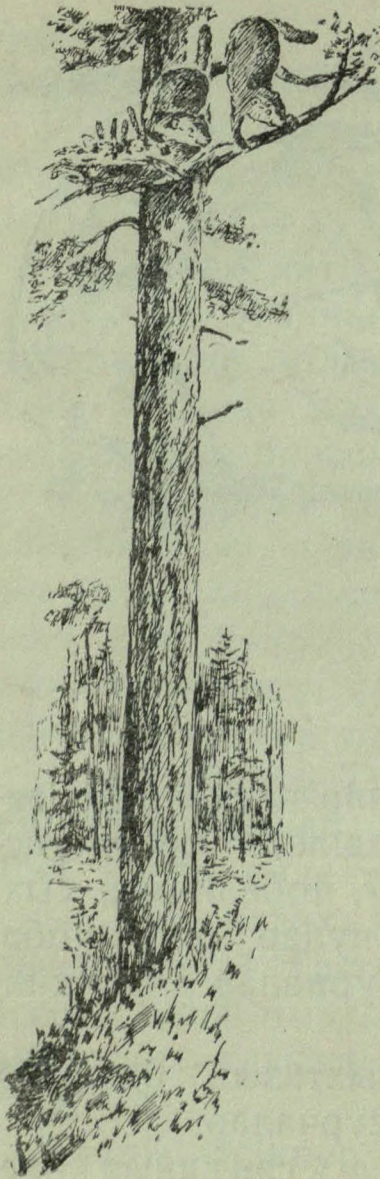
Хайди итсіннер зе, сағыстары хысха

Холанағастар пазох пір палаларын, аязалар даа, тасты пирділер. Холанағастар ам ікі ле палалығ, чобалызып, сыхтасчалар. Пірсінде, пулар піди чобалызып одырғанда, Турналар учух килгеннер:

— Ноо нимее сыхтазып одырзар, Холанағастар?—тіп сурчалар.

— Піссер хоор Түлгү санъай ла киле-

дір. Пісті хорғыдып, палаларыбысты апарыбысча.

— Сірерні хайди хорғыдадыр Түлгү? — тіп сурчалар Турналар.

— Ағас пазына сығып алып, прайзыбысты чіп салар полча, — тіп пір үнге тапсасчалар Хола-нах ирепчі.

Аны истіп, Турналар күлімзіреп салғаннар:

— Түлгү ағас пазына хачан даа сых полбас, ол сірерні алахтырча. Хазынъ пазына сегіреденъ иртіп, хазынъ төкпесті дее азыра сегір полбас ол. Пазох киліп, сірерні хор-

гытчатса, че сегір көр тирзер. Анынъ соонанъ ниме поларын көрерзер,—тіп, Турналар хыр паарли пөзік нимес учу-гыбысханнар.

Холанағастар постарынынъ уяларында одыр халғаннар.

Ікінчі күнінде Түлгү ахынънабинанъ чиде түскен. Холанағастарға тапсапча:

-- Хая, пірее паланъарны табыранча тастанъардах, пүүн маға манъ чоғыл,—тіп позы чалғана түскен.

Холанағастар уяларында тапсабин одырчалар. Постары хорығып, Түлгее чоғартын көр саладырлар.

— Че, хайди полып айбынчазар анда?—манъзыратча оларны Түлгү.—Ол полбаза, мыннанъ харылып хазынъ пазына сығар ползам, кирек хомай полар!—тіпче.

Ағас пазынанъ пір Холанах тапсапча:

— Сегір көрдек ле... піс көрибіс сегіргенінъні.

Түлгү ачиинанъ,

тізін тазыладып, түріл киліп, нинче пар күзіненъ сегірген... Ырах парар ба за— төкпес төзінде төкпейтен түскен. Турбин даа төкпес төзінде чатча.

Холанағастар, аны көре, хатхырысчалар. Түлгү уятханынанъ ағас ибіре аар-пеер чүгүрглеп сыххан. Ёр бе, ас па чүгүрглеен ол іди, ам сурча Холанағастарданъ :

— Минінъ піди ағас пазына сых полбазымны сіерге кем чоохтаан?

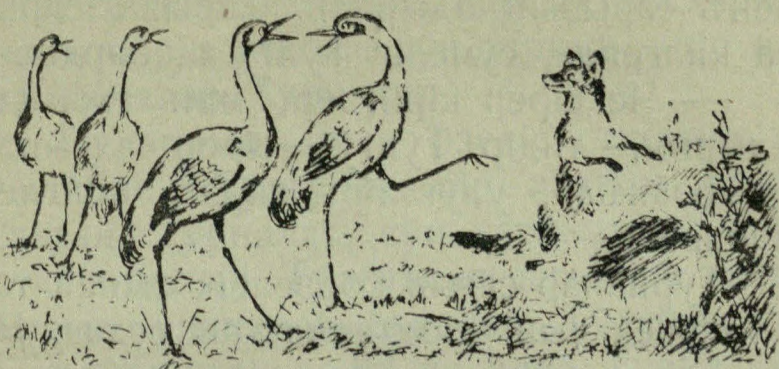
— Турначахтар чоохтааннар!— өрінісчелер Холанағастар.

— Олар ам хайдар пардылар?

— Мындар, хыр паарли, индіре учуғыбыстылар.

„Тохтанъар адыр. Мин сіерненъ санас салам,“—тіп сағын салған Түлгү пос алнынча. Ам ол Турналарны көрглеп парир. Ёр бе, ас па парған, иир улыбысхан, күн кіерге идіп, тигір төзі хызарыбысхан. Көрзе, Турналар ырах нимес учуххлап парирлар. Оларны суре чидіп, Түлгү хысхырча:

— Эй, Турналар, көрінъердек! Со-

онъарча тигірге сіри улуғ өрт көйп
одыр. Ол өрттенъ озарға кирек. Че
минінъ інімзер паранъар, итпезе—өрт-
ке көй парарзар.

Позы аннанъарох ойлап парир.

Турналар көрзелер, сынап таа тигір-
нінъ чарымы тооза хызарыбыстыр. Мын-
дағ өртте көй тее парары ұр нимес.
Ирік чох Түлгүнінъ чөбіне кірерге ки-
рек. Түлгүчектің соонанъ пір хаязар
көөлче, ханат саап, парирлар. Пара-пара
пулар Түлгүнінъ ініне чит килгеннер.
Інзер пурнада кірерге хынмин, Түлгү-

ненъ сарызып одырлар. Сарыза, сарыза килгенде, сүмеліг Түлгү ас парды:

— Че сірер кірінъер, мин ахсында одырим, — тидір Түлгү, — сірер ахсында одырзанъар, улуг өрт килзе, кӱйглек парарзар.

Турналар сағын кӱрзелер, сынап таа Түлгүчек сын чоохтапчатхан осхас. Пу чоохха киртініп, іннінъ инъ түбіне кірібістілер. Түлгүчекке анзы ла кирек полған. Ам ол, ін ахсында одыр салған, чалғанглап одыр.

— Че, нанчычахтар... Холанағастарға ноо ниме чоохтаазар? — тіп, кӱлімзіреп, сурча Түлгү. — Ам маға ниме тирнинъер зе?

Хармахха хаап парғаннарын Турналар ам на сизінчелер.

— Ниме чоохтир полғабыс... Пролығбыс, — тіпчелер Турналар, — че өлер алнында син піске кӱн харағын түрчедее кӱріп аларға пирдек.

Түлгү чаратпинча. Пуларға уғаа тынъ тарынатхан осхас.

— Че уғаа ла киртінминче ползанъ,

азаанъ даа алтынанъ сарсых таа харахананъ көріп алибыс күн чариин, —тіп алданысчалар Турналар.

Пуларнынъ піди өзелісчеткеннеріне сыдабин, Түлгүчек пір азағын көдір салған. Турналар, күн харағын көрерге иткен полып, Түлгүчекті анъдара сазыбызып, учуххлабысханнар. Түлгүчек турып айланғанча, ікі ле пала Турна сығарға манънанмин халғаннар.

— Ам мин сірерні күн харағын көзідербін, —тидір Түлгү.

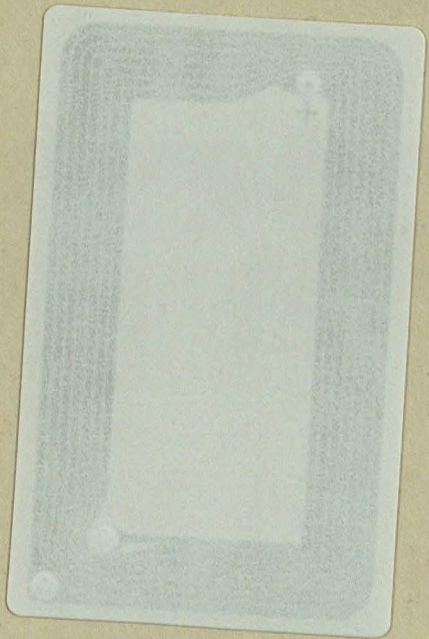
— Чох, Түлгүчек, син піске тынъ тарынма, —тісчелер халған ікі пала Турна. —Піс сині улуғ талайны кизіре апар саларбыс. Анда син прай Турналарны чирзінъ.

— Че, чарайза. Апарынъар, —тіпче Түлгү.

Ам ікі Турнацах, хости одырыбызып, ханаттарын удур-төдір арта салып алғаннар. Түлгүні одыртып алып, улуғ талайзар учух парилар. Пара-пара пулар талай ортызына читтілер. Түлгүчек, чоғар көрзе —тигірденъ пасха ниме көре

чоғыл, алтынзар көрзе—талайнынъ хы-
ри-пазы көрине чоғыл. Ол туста ікі Тур-
начах, кинетін ікі чара парып, сүмеліг
Түлгүчекті талай тиреене түзірібізіп,
учуғыбысханнар.

Паазы 80 ахча.

11 1951 года

Новая цена р — к 08

ХАКАСИЯДАҒЫ КНИГА ИЗДАТЕЛЬСТВОЗЫ
АБАКАН—1957